

1981 dagar

*En granskning av regeringen
Löfvens feministiska politik.*

Sverigedemokraterna
Trygghet & Tradition

Innehåll

Inledning	1
Sammanfattning	2
Män har gynnats i större utsträckning av regeringens ekonomiska politik	2
Kvinnors otrygghet och självrapporterad utsatthet har ökat mer än mäns	2
Den feministiska utrikespolitiken visar inte på större effekter än tidigare utrikespolitik	2
Män har premierats i migrationspolitiken	3
Regeringen har långt kvar till att uppnå målen för jämställdhetsarbetet och på flera områden pekar utvecklingen åt fel håll	3
Ekonomisk politik	4
Inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor har både ökat och minskat	4
Män har gynnats i större utsträckning av reformerna än kvinnor	5
Män med hög inkomst är de största vinnarna	6
Oklar riktning över den ekonomiska politiken	7
Trygghet och utsatthet för brott	8
Anmälningbenägenhet	8
Utsatthet och anmälda brott är kvar på höga nivåer	9
En stor andel kvinnor känner sig fortsatt otrygga	12
Långt kvar till ett uppfyllande av regeringens delmål	13
Utrikespolitik	15
Världens "första" feministiska utrikespolitik	15
Ambitiösa, men diffusa, mål	15
Bristande uppföljning och utvärdering	17
Migrationspolitik	18
Män tilldelas uppehållstillstånd i större utsträckning än kvinnor	18
Snedfördelningen av uppehållstillstånd påverkar könsbalansen	20
Regeringen har överlåtit det breda jämställdhetsperspektivet i migrationen till riksdagen	21
Slutsatser	22
Inom flera områden har kvinnors position försvagats	22
Otydliga mål försvårar uppföljning	22
Fortsatt uppförsbacke	23

Inledning

”Sveriges nya regering är en feministisk regering. Hämmande könsroller och strukturer ska bekämpas. Kvinnor och män ska ges samma makt att forma samhället och sina liv. Bara så kan vårt samhälle och varje enskild människa nå sin fulla potential.

Jämställdhetspolitiken ges en större tyngd i Regeringskansliet. Departement och myndigheter får tydligare uppdrag att arbeta med jämställdhetsintegrering i all sin verksamhet. Ett arbete med genusbudgetering i budgetpropositionen påbörjas.

Förutsättningarna för kvinno- och brottsofferjourers stöd till våldsutsatta kvinnor ska förbättras. Fler sexualbrott måste klaras upp. Principen om samtyckte vid sex är grundläggande. Våldtäktslagstiftningen ska i detta avseende ses över och straffet för grova sexualbrott skärpas.”

– Stefan Löfven, regeringsförklaringen 2014

Regeringen Löfven utsåg sig 2014 till världens första feministiska regering med en jämn könsfördelning av statsråden och ambitiösa mål för det jämställdhetspolitiska arbetet, både nationellt och internationellt:

- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Fem år senare, efter blocköverskridande överenskommelser som har låtit regeringen verka förhållandevis ostört, är det berättigat att följa upp det jämställdhetspolitiska arbetet och regeringens mål för detsamma.

Att kvinnor, liksom män, ska känna sig trygga i det offentliga rummet och ha alla möjligheter att forma sitt liv efter egna preferenser ifrågasätts inte av något riksdagsparti, även om det råder vissa meningsskiljaktigheter kring vilka förslag som krävs för att uppnå dessa mål. Medan det finns svårigheter att mäta resultaten av symboliska handlingar finns det ett antal områden som är mätbara, exempelvis fördelningspolitiska effekter av olika förslag samt statistisk utveckling inom vissa områden.

Rapporten tar sin utgångspunkt i de områden som har haft störst inverkan på jämställdheten: det budgetpolitiska arbetet; utvecklingen inom otrygghet och utsatthet för brott; den feministiska utrikespolitiken samt asylpolitiken och dess konsekvenser. Underlaget består av statistik från ett antal myndigheter,

beräkningar från riksdagens utredningstjänst, skrivelser från regeringen samt därutöver egna beräkningar och analyser.

Sammanfattning

Rapporten har utvärderat regeringens jämställdhetsarbete inom områdena budget, otrygghet och utsatthet för brott, utrikespolitik samt asylpolitik under de år som Stefan Löfven har varit statsminister (2014–2019). Utvärderingen baseras på hur inkomstskillnader, självrapporterad utsatthet och otrygghet samt könsfördelning inom migrationen har förändrats under perioden, vilka reformer regeringen har drivit igenom med påverkan på jämställdhetsarbetet samt hur handlingsprogram och myndigheters arbeten har påverkats av regeringens jämställdhetsperspektiv.

Män har gynnats i större utsträckning av regeringens ekonomiska politik

Den aggregerade effekten av samtliga reformer som har en inverkan på disponibel inkomst har ökat skillnaden mellan män och kvinnors inkomst. Fördelningen ger, i snitt, män cirka 1,25 miljarder kronor mer per år än kvinnor.

De största vinnarna av den ekonomiska politiken är män i inkomstdecil nio och tio vilket främst beror på den avskaffade värnskatten.

Kvinnors otrygghet och självrapporterad utsatthet har ökat mer än mäns

Sedan 2016 har nivåerna av självrapporterad utsatthet för brott stabiliserats även om trenden inom många områden fortsatt pekar uppåt. Störst är skillnaden för självrapporterad utsatthet för sexualbrott där det är mer än fem gånger fler kvinnor än män som rapporterat att de utsatts för ett sexualbrott under 2018.

Rättsväsendets svårigheter att expandera, exempelvis gällande poliser för Polismyndigheten och anstaltsplatser för Kriminalvården, medför att risken att de höga nivåerna av självrapporterad utsatthet för brott och upplevd otrygghet bland kvinnor kvarstår.

Den feministiska utrikespolitiken visar inte på större effekter än tidigare utrikespolitik

Inriktningen för regeringens utrikespolitik präglas av ambitiösa, men otydliga, mål. Genomgående används vaga formuleringar om att "verka för" eller "sträva mot" i regeringens handlingsplan.

Regeringens egna utvärderingar visar på resultat som varken kan mätas eller verifieras och visar inte på att den feministiska utrikespolitiken skiljer sig nämnvärt från den utrikespolitik som tidigare regeringar har drivit.

Män har premierats i migrationspolitiken

Majoriteten av alla uppehållstillstånd sedan 2014 har tilldelats män. Som följd har könsbalansen i Sverige förändrats, män utgör numera en majoritet av befolkningen – överrepresentationen är särskilt framträdande i de yngre åldersgrupperna, där den i vissa fall överstiger 20 procent.

Regeringen har inte presenterat åtgärder för att förändra sammansättningen av migrationsströmmen till Sverige, däremot har vissa åtgärder vidtagits inom Migrationsmyndighetens jämställdhetsarbete, exempelvis att bankkort tilldelas alla vuxna i stället för att enbart tilldelas männen. Förslag som kan ha en påverkan på sammansättningen av migrationen har delegerats till den parlamentariska kommitté som ska se över den framtida svenska migrationspolitiken.

Regeringen har långt kvar till att uppnå målen för jämställdhetsarbetet och på flera områden pekar utvecklingen åt fel håll

Det övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv kan endast uppnås om regeringens delmål om ekonomisk jämställdhet och samma rätt till kroppslig integritet för kvinnor och män uppnås.

Rapporten visar på brister i den ekonomiska politiken men framförallt gällande utvecklingen inom trygghetsområdet. Detta förstärks ytterligare till följd av den könsobalans som uppstått bland yngre i samband med det stora antalet ensamkommande 2015, effekterna av detta är ännu inte helt kända.

Regeringen har hittills inte presenterat reformer för att vända utvecklingen inom de utpekade områden och de reformer som är kända genom januariavtalet riskerar att förstärka nuvarande utveckling. Otydliga mål inom jämställdhetsarbetet riskerar därutöver att försvåra uppföljningsprocessen.

Ekonomisk politik

”Sveriges regering är en feministisk regering och arbetet för jämställdhet mellan kvinnor och män är viktigt för regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. Regeringens budget ska utformas så att den bidrar till jämställdhet. Regeringskansliet arbetar därför löpande med jämställdhetsbudgetering, vilket även påverkar arbetet med att implementera januariavtalet.”

– Ur regeringens jämställdhetsbudgetering

Avsnittet behandlar statistik över utvecklingen av kvinnors och mäns inkomster under åren 2015–2020 med beräkningar av effekten av de reformer som signifikant har påverkat individers disponibla inkomster under samma period.

Beräkningarna görs i 2020 års ekonomiska miljö, där gällande regler inom skatte- och transfereringssystemen jämförs med de regler som gällde 2014. Beräkningarna är därmed statiska. De kan dock antas ge en överblick över hur reformerna har påverkat kvinnors och mäns disponibla inkomster då eventuella dynamiska effekter med påverkan på individers beteende inte bör ha hunnit få ett för stort genomslag under den begränsade tidsperioden. Resultatet ger en bra bild av reformernas effekt i stort, men inget exakt svar på kronan.

I och med att regler från ovan nämnda år jämförs, inkluderas vissa reformer som den nuvarande eller den förra regeringen inte har föreslagit. Valet har dock gjorts att inkludera alla reformer som genomförts under de regeringarnas tid vid makten.

Effekten av reformerna beräknas genom att anta att samtliga tas bort i 2020 års ekonomiska miljö, och att regelverket i de avseendena återgår till 2014 års dito.

Inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor har både ökat och minskat

I genomsnitt har kvinnors individuella disponibla inkomst som andel av mäns individuella inkomst varit relativt konstant under hela perioden, strax under 80 procent. Det har dock skett små förändringar under perioden där resultatet visar att skillnaderna mellan män och kvinnor både har ökat och minskat.

Medianvärdet för kvinnors individuella disponibla inkomst som andel av medianvärdet för mäns individuella disponibla inkomst har däremot ökat något under perioden, från cirka 79,1 till cirka 79,7 procent vilket innebär att mätt på detta sätt har inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män minskat något.

Medelvärdet för kvinnors individuella disponibla inkomst som andel av medelvärdet för mäns individuella disponibla inkomst har minskning från cirka 77,7 procent 2014 till cirka 76,8 år 2020. Mätt på detta sätt har inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män ökat något.

Män har gynnats i större utsträckning av reformerna än kvinnor

Reformer, både på inkomstsidan och utgiftssidan i statens budget, som regeringen har genomfört sedan 2015 har haft en effekt på individers disponibla inkomster. I beräkningen jämförs gällande regler med de regler som gällde 2014 och ger därmed en statisk effekt som inte tar hänsyn till förändrat beteendemönster till följd av reformerna. De dynamiska effekter som hunnit få genomslag under fem år antas dock vara mindre än att de ska påverka resultatet i för stor utsträckning.

På inkomstsidan är följande reformer inkluderade:

- Samtliga förändringar av jobbskatteavdraget.
- Skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning.
- Borttagandet av värnskatten.
- De sammanlagda förändringarna av uppräkningsgränserna i statlig inkomstskatt.
- Samtliga höjningar av tillägget till grundavdraget för dem som fyllt 65.
- Förändringarna av ROT- och RUT-avdragen.
- Skattereduktionen för mikroproducerad förnybar el.
- Samtliga höjningar av skatten på investeringssparkonton.
- Höjd beloppsgräns i reseavdraget.
- Höjt tak vid uppskov med skatten vid försäljning av privatbostad.

På utgiftssidan är följande reformer inkluderade:

- Höjning av garantipension med 0,051 prisbasbelopp.
- Höjd ersättningsgrad i inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning.
- Höjd garantidel i sjuk- och aktivitetsersättningen.
- Höjt tak i arbetslöshetsersättningen.
- Höjt golv i arbetslöshetsersättningen.
- Sänkt antal karensdagar i arbetslöshetsersättningen.
- Höjning av tak i sjukpenningen till 8 prisbasbelopp.
- Höjning av barnbidrag, grundbelopp och flerbarnstillägg.
- Höjning av studiehjälp till 1250 kronor.
- Höjning av studiemedel, lånedel och bidragsdel.
- Höjning av expeditionsavgift, CSN.
- Höjning av grundnivå, föräldrapenning.
- Höjning av fribelopp underhållsstöd.
- Höjt underhållsstöd till 1573 kronor.
- Sänkt underhållsstöd för växelvis boende barn.
- Höjt umgängesbidrag inom bostadsbidrag.
- Höjd inkomstgräns inom bostadsbidrag.
- Höjt bostadstillägg, särskilt bostadstillägg samt äldreförsörjningsstöd.

Samtliga ovannämnda förändringar har inneburit en ökad disponibel inkomst på cirka 6 500 kronor per år för män och 6 200 kronor per år för kvinnor. Totalt har reformerna inneburit att män fått en ökad disponibel inkomst på cirka 1,25 miljarder kronor mer per år än kvinnor.

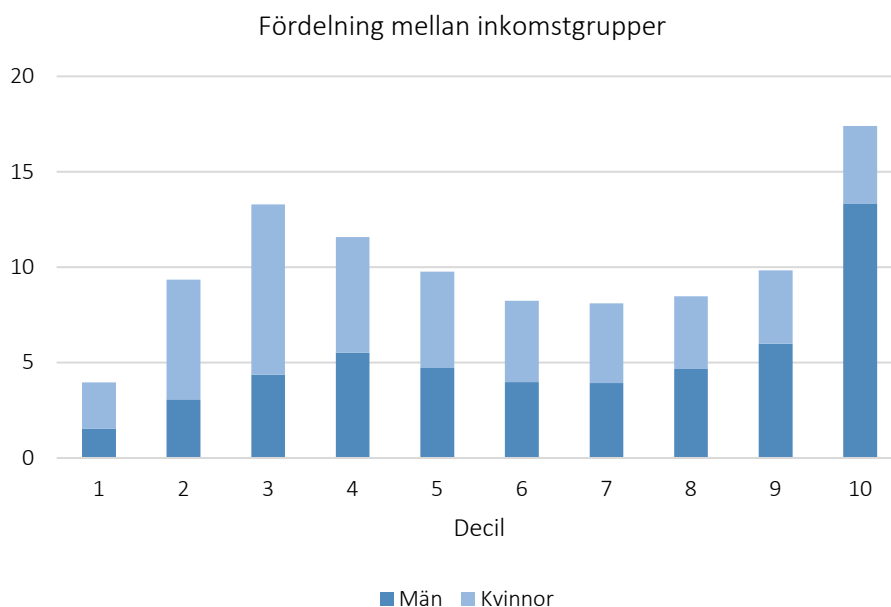
	Medelvärde	Kronor	Procent
Män	339 000	-6 500	-1,9
Kvinnor	260 000	-6 200	-2,4

Figur 1. Förändring av genomsnittlig individuell disponibel inkomst till följd av att samtliga reformer avskaffas, år 2020. Källa: Rut 2020:119.

Män med hög inkomst är de största vinnarna

Nedan redovisas hur nettot av reformernas påverkan på individers disponibla inkomster har fördelats mellan individer, uppdelade i inkomstdeciler. Redovisning sker i procent av den totala påverkan på disponibel inkomst. Beräkningarna är gjorda med hjälp av Statistiska centralbyråns mikrosimuleringsmodell FASIT och det registerbaserade urvalet Mstar. Utfallsdata från 2017 är i modellen framskrivet till 2020 avseende ekonomi, befolkning och regelverk. Eftersom analysen bygger på ett framskrivet urval, föreligger en inbyggd osäkerhet och tolkningen av resultaten bör därmed ske med viss försiktighet.

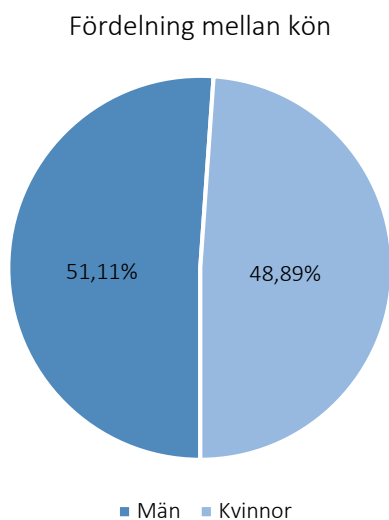
Individuell disponibel inkomst beräknas genom att varje individs inkomster summeras samtidigt som eventuella hushållsgemensamma transfereringar fördelas lika på de vuxna i hushållen. Individuell disponibel inkomst kan sägas vara ett mått på disponibel inkomst för den vuxna befolkningen utan hänsyn tagen till försörjningsbördan.

Figur 2. Fördelning mellan olika inkomstgrupper och mellan kvinnor och män av medel som satsats på de reformer 2015–2020, andel i procent. Källa: Rut 2020:119.

Oklar riktning över den ekonomiska politiken

Regeringen Löfven har vid flertalet tillfällen haft svårt att få igenom sin ekonomiska politik. Vid två tillfällen, 2014 och 2018, avslogs regeringens förslag till budget av riksdagen – vilket ledde till decemberöverenskommelsen 2015, som var ett samarbete med Alliansen, och januariavtalet 2019, som är det nuvarande budgetsamarbetet med Centerpartiet och Liberalerna.

Figur 3. Fördelning mellan kvinnor och män av medel som satsas på regeringens reformer 2015–2020. Källa: Rut 2020:119.

Samarbetet har skapat en spretig budgetpolitik där skattesänkningar för höginkomsttagare varvats med höjningar av bidrag, ersättningar och ekonomiskt stöd. Ur ett jämställdhetsperspektiv framstår det som att inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor har prioriterats ned till förmån för frågor som har kunnat härledas till januariavtalets partiers profiler.

Av samtliga medel som satsas på regeringens reformer 2015–2020 har 51,1 procent gått till män och 48,9 procent till kvinnor. Detta har sin förklaring i att merparten av regeringens reformutrymme gynnat befolkning i de högre inkomstdecilerna, till största del som ett resultat av den borttagna värnskatten.

Med hänsyn till resultatet av beräkningarna är det svårt att fastställa att jämställdhetsbudgetering skulle ha påverkat implementeringen av januariavtalet i större grad, åtminstone om innebörden ska ha varit att minska inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor.

Trygghet och utsatthet för brott

”Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck är allvarliga samhällsproblem och innebär ett stort lidande för våldsutsatta kvinnor och barn. Kampen mot våldet fortsätter med kraft.”

– Åsa Lindhagen, jämställdhetsminister

Brottsförebyggande rådet, Brå, redogör varje år för resultaten från Nationella trygghetsundersökning, NTU, med ett urval på 200 000 personer. Enkäten skickas ut under våren och undersöker utsattheten för brott under det föregående året. Det innebär att den utsatthet som rapporteras i NTU 2019 avser utsatthet under kalenderåret 2018.

Under 2015 och 2016 ökade andelen som uppgav sig utsatta för sexualbrott bland kvinnor markant, från 3,4 procent till 8,0 procent. Detta har delvis förklarats med ökad medvetenhet om vad som upplevs vara ett sexualbrott. För att ge en så klar bild av den faktiska utvecklingen utgår detta avsnitt därför från NTU 2017 och framåt. En annan praktisk följd av detta är att mätperioden börjar efter att regeringens lagförslag har börjat träda i kraft.

I de avsnitt som berör sexualbrott och misshandelsbrott redovisas även anmälda brott, då Brå särredovisar efter kön inom dessa brottstyper. I övrigt kan det konstateras att de preliminära siffrorna för 2019 visar på att det anmäldes något färre brott mot person jämfört med 2018.¹

Anmälningbenägenhet

Senast Brå mätte anmälningbenägenhet var i samband med NTU 2017. När det gäller brott mot enskild person som rapporterades i NTU 2017 uppgavs 29 procent vara anmälda till polisen. Anmälningbenägenheten var störst för allvarlig misshandel (65 procent) och lägst för sexualbrott (11 procent).²

Den totala anmälningbenägenheten har varierat under den tid som Brå har genomfört NTU, 2013 var den som högst (31 procent) och hade då ökat från 24 procent 2005. Under 2014 och 2015 minskade anmälningbenägenheten för att därefter öka till 29 procent 2016. Män är mer benägna att anmäla brott än kvinnor (32 procent jämfört med 26 procent), vilket till viss del kan förklaras av brottstyp och omständigheter. När det gäller misshandel, hot eller trakasserier är det vanligare att gärningsmannen är en närstående eller bekant jämfört med män som utsatts för motsvarande brott, vilket kan antas påverka anmälning-

¹ Brå, Statistikdatabasen över anmälda brott.

² Brå, NTU 2017, s.45.

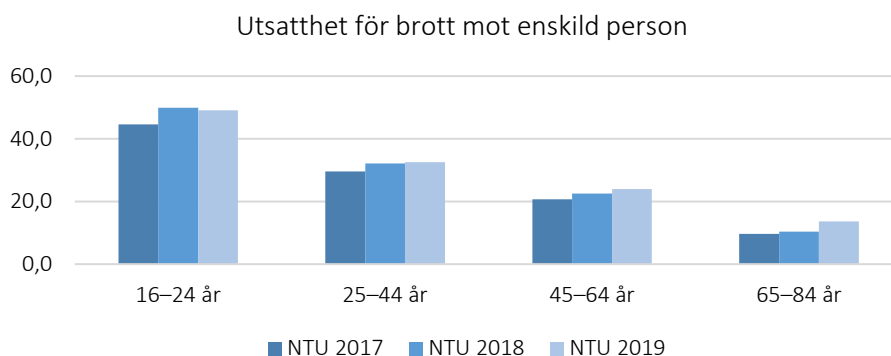
benägenheten. Kvinnor utgör även den större delen av personer som har utsatts för sexualbrott, som har en låg anmälningsbenägenhet.

Anmälningsbenägenheten för sexualbrott har sjunkit under 2000-talet, om än stigit begränsat under 2015 och 2016. Även anmälningsbenägenheten för personrån visar på en nedåtgående trend medan anmälningsbenägenheten för misshandel rör sig inom sitt historiska spann.³

Utsatthet och anmälda brott är kvar på höga nivåer

Brott mot enskild person

Det är 27,7 procent av kvinnorna (16–84 år) som uppger att de 2018 utsattes för någon eller några av de brottstyper som sammantaget kallas för brott mot enskild person: misshandel, hot, sexualbrott, personrån, fickstöld, försäljningsbedrägeri, kort-/kreditbedrägeri, trakasserier eller nätcränkning. Det är en ökning från 2017 (26,6 procent) och det är även en ökning sedan 2016 då brottskategorin började mätas i sin nuvarande sammansättning.

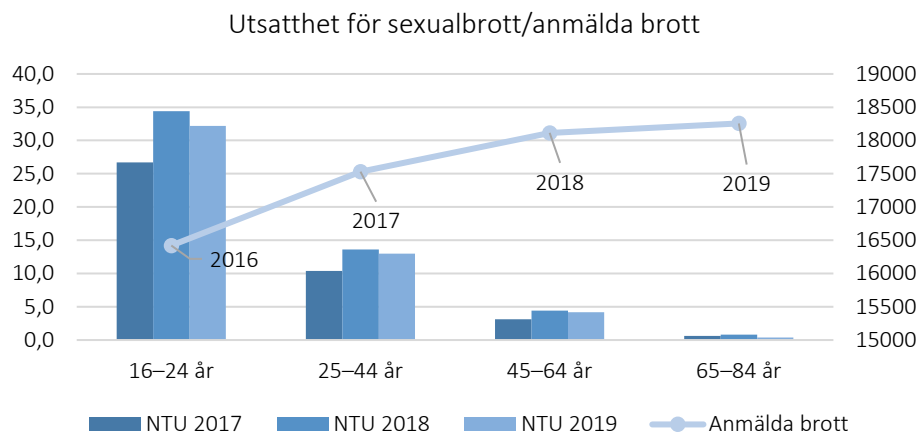
Figur 4. Resultat avser självrapporterad utsatthet för: Kort-/kreditbedrägeri, försäljningsbedrägeri, fickstöld, personrån, sexualbrott, misshandel, hot, trakasserier och nätcränkning bland kvinnor, andel i procent. Källa: Brå.

Sexualbrott

9,9 procent av kvinnorna (16–84 år) uppger att de utsattes för sexualbrott under 2018. Det är en minskning med 0,8 procentenheter jämfört med 2017, men långt över tidigare nivåer. Under perioden 2006–2012 låg andelen utsatta för sexualbrott på en relativt stabil nivå. Därefter har det skett en kraftig ökning.

Gapet i utsatthet för sexualbrott mellan män och kvinnor har sedan 2014 ökat för alla år, bortsett från 2018 där det skett en viss minskning. För åren 2016–2018 har skillnaden i utsatthet för sexualbrott mellan män och kvinnor i snitt varit 8,1 procentenheter till kvinnors nackdel. Vilket kan jämföras med en genomsnittlig skillnad på 2,4 procentenheter för åren 2006–2014.

³ Brå, NTU 2017, s.45.

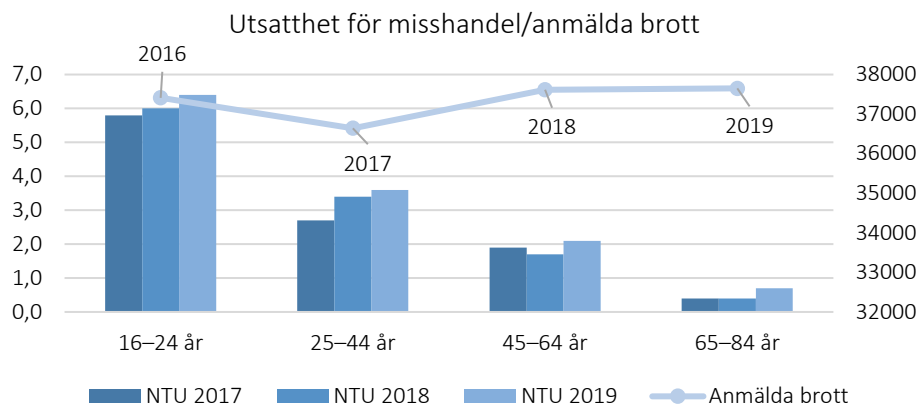

Figur 5. Självrapporterad utsatthet för sexualbrott bland kvinnor, andel i procent, samt anmälda sexualbrott bland kvinnor. Källa: Brå.

Misshandel

2,8 procent av kvinnorna (16–84 år) uppger att de utsattes för misshandel 2018. Det är en ökning jämfört med 2017, då 2,5 procent utsattes.

Gapet i utsatthet för misshandel mellan män och kvinnor har under åren 2006–2014 i snitt varit 1,5 procentenheter till mäns nackdel. För åren 2016–2018 har skillnaden ökat något till ett snitt på 1,6 procentenheter till mäns nackdel. Utsattheten har ökat både bland män och kvinnor, om än i en högre takt bland män.

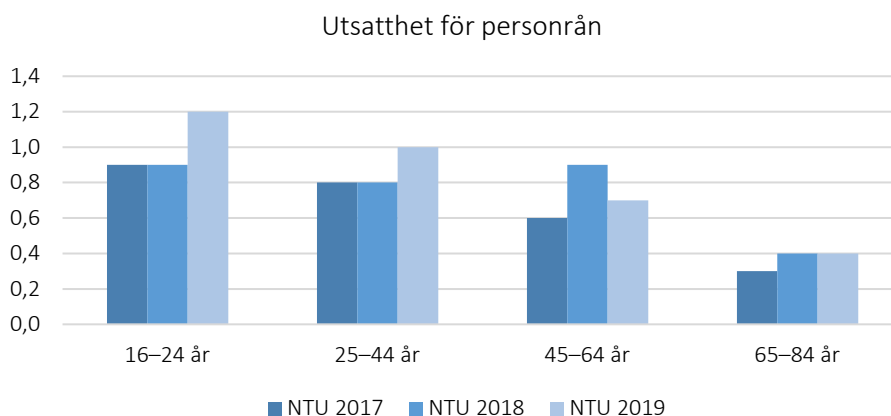

Figur 6. Självrapporterad utsatthet för misshandel bland kvinnor, andel i procent, samt anmälda brott för misshandel bland kvinnor. Källa: Brå.

Personrån

0,8 procent av kvinnorna (16–84 år) uppger att de utsattes för personrån eller försök till personrån 2018, vilket är på samma nivå som 2017. Detta kommer efter en ökning som har synts de senaste åren. Sett till gruppen kvinnor 16–24 år är det 1,2 procent som uppger att de utsattes för personrån eller försök till personrån 2018, den högst uppmätta siffran under den tid som undersökningen har genomförts.

Gapet i utsatthet för personrån mellan män och kvinnor har under åren 2006–2014 i snitt varit 0,5 procentenheter till mäns nackdel. För åren 2016–2018 har skillnaden ökat till 1,2 procentenheter. Även här har utsattheten ökat bland män och kvinnor, om än i en markant högre takt bland män.

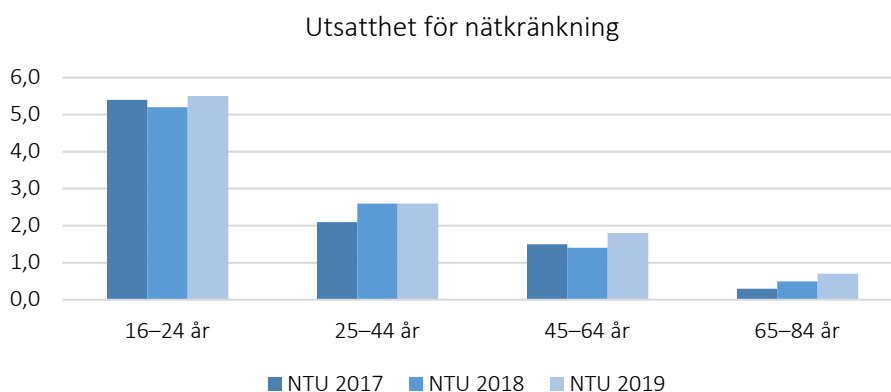

Figur 7. Självrapporterad utsatthet för personrån bland kvinnor, andel i procent. Källa: Brå.

Nätkränkning

2,3 procent av kvinnorna (16–84 år) uppger att de utsattes för nätkränkning under 2018. Det är en ökning från 2017, då andelen var 2,1 procent. Även sett till utvecklingen sedan 2016 syns en ökning.

Frågan om nätkränkning tillkom i samband med Brås metodbyte 2017 varpå det inte finns några resultat för åren före 2016. Under åren 2016–2018 har skillnaden i utsatthet mellan män och kvinnor skiftat från 0,1 procentenheter till kvinnors nackdel till 0,5 procentenheter till mäns nackdel, till följd av att utsattheten bland män har ökat i högre takt än bland kvinnor.

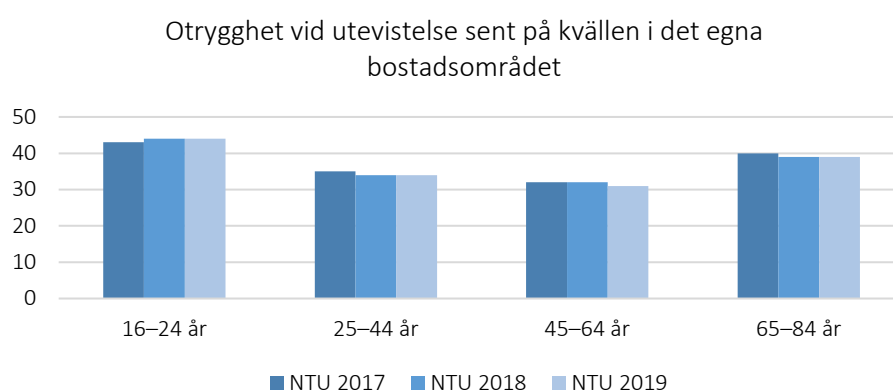

Figur 8. Självrapporterad utsatthet för nätkränkning bland kvinnor, andel i procent. Källa: Brå.

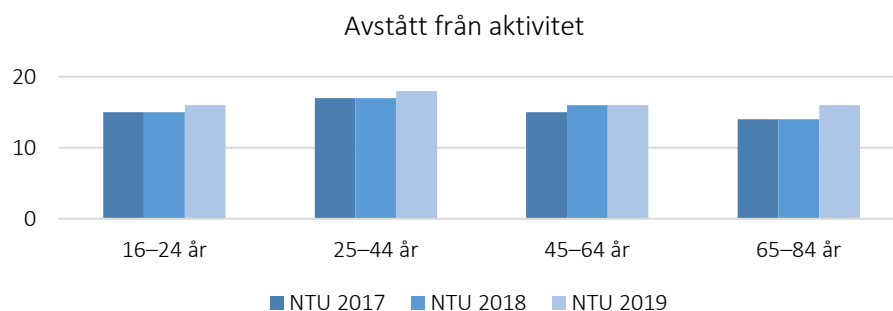
En stor andel kvinnor känner sig fortsatt otrygga

2016 skedde en påtaglig ökning av andelen otrygga och har efter det legat kvar på samma högre nivå. Resultaten för 2018 visar att 28 procent av befolkningen uppger att de känner sig mycket eller ganska otrygga, eller att de till följd av otrygghet undviker att gå ut ensamma under sena kvällar.

Kvinnor upplever otrygghet i betydligt större utsträckning än män (36 respektive 19 procent), och det är även en större andel kvinnor än män som avstår från att gå ut på grund av otrygghet (10 respektive 2 procent). Gapet mellan män och kvinnors upplevda otrygghet har inte minskat över tid, den självupplevda otryggheten har dock ökat inom båda grupperna.

Figur 9. Otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet. Resultat avser kvinnor som upplever att de är mycket/ganska otrygga, andel i procent. Källa: Brå.

Figur 10. Avstått från aktivitet. Resultat avser kvinnor som mycket/ganska ofta har avstått från någon aktivitet (exempelvis gå på promenad, restaurang eller träffa någon) på grund av oro för att utsättas för brott, andel i procent. Källa: Brå.

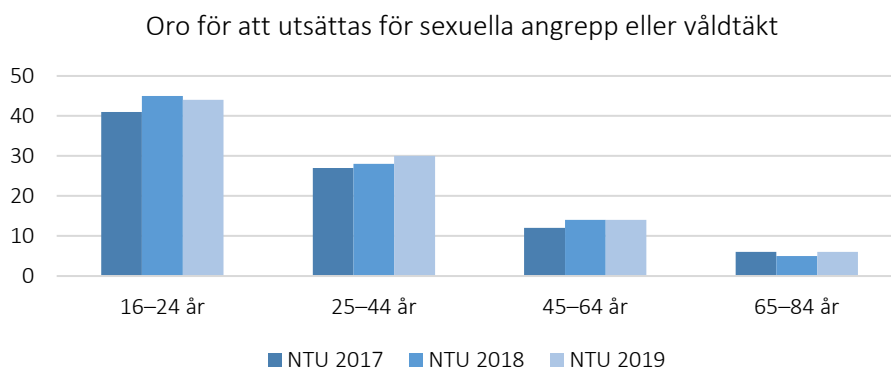
Den höga upplevda otryggheten bland kvinnor har även en inverkan på deras livsmönster. 32 procent kvinnorna uppgav att de valt en annan väg eller ett annat färd sätt på grund av oro för att utsättas för brott, bland kvinnor i åldern 20–24 var siffran 45 procent.⁴

⁴ Brå, NTU Appendix med tabeller till rapport 2019:11, s.94.

Oro att utsättas för sexuella angrepp eller våldtäkt

Sett till oro att utsättas för våldtäkt eller andra sexuella övergrepp är det 21 procent av kvinnorna som ofta känner oro, det är en ökning jämfört med 2017, då andelen var 20 procent. Sett till utvecklingen över tid finns en antydning till ökning sedan den första mätpunkten 2017.

Oron att utsättas för våldtäkt eller andra sexuella övergrepp är störst bland kvinnor i åldersgrupper 16–19 år (41 procent) samt 20–24 år (49 procent). Bland män är oron att utsättas för våldtäkt eller sexuella övergrepp 2 procent, det är samma nivå som för 2016 och 2017. Andelen som oroar sig för våldtäkt eller andra sexuella angrepp ökar i takt med boendeortens storlek. Boende i storstadsregioner och i andra större städer uppger i högre grad att de ofta upplever oro (14 procent) jämfört med boende i mindre städer eller på landsbygden (9 procent). Oron är även större bland personer som är födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar än bland svenskfödda personer med minst en svenskfödd förälder eller bland utrikesfödda.

Figur 11. Oro för att utsättas för sexuella angrepp eller våldtäkt. Resultat avser kvinnor som mycket/ganska ofta oroar sig för att utsättas för sexuella angrepp eller våldtäkt, andel i procent. Källa: Brå.

Långt kvar till ett uppfyllande av regeringens delmål

Utvecklingen, sett till NTU och anmälda brott, visar att den stora skillnaden gällande otryggheten bland män och kvinnor i det offentliga rummet kvarstår och att trenden för utsatthet bland kvinnor fortsatt pekar uppåt. I de områden där bäst resultat visats upp ligger siffrorna kvar på 2016 års höga nivåer, inom flertalet områden har den negativa utvecklingen fortsatt.

Parallellt med den negativa utvecklingen har ett antal straffskärpningar försenats eller stoppats, bland annat skärpt straff för våldtäkt och borttagna straffrabatter för unga lagöverträdare, samtidigt som rättsväsendet som helhet har varit eftersatt. Antalet poliser per invånare är lägre i dag jämfört med när regeringen tillträdde samtidigt som både Åklagarmyndigheten och Sveriges domstolar är i behov av resurser för att hantera den ökade mängden ärenden. Den största belastningen riskerar dock att falla på Kriminalvården som i ett läge med kapacitetsbrist i häkten och anstalter kommer hemställa att regeringen

öväger möjligheten att skjuta upp ikraftträdandet av några av dessa reformer till dess att platsbehovet minskat.⁵

Några exempel på reformer som påverkas anges vara ökade kontrollmöjligheterna efter villkorlig frigivning och förslaget om ökade möjligheter att skjuta upp villkorlig frigivning. Kriminalvården anser även det saknas förutsättningar för att hantera den ökade mängden intagna till följd av att den straffrättsliga särbehandlingen av lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år tas bort.

Sammantaget talar väldigt lite för att de nuvarande nivåerna av självrapporterad utsatthet för brott och upplevd otrygghet bland kvinnor kommer att minska framgent till följd av åtgärder inom rättsväsendet samt att regeringen i dag står längre ifrån att uppnå delmålet om att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet än när den tillträdde.

⁵ Kriminalvården, Ökat klientflöde, 2019, s.29.

Utrikespolitik

”Sveriges feministiska utrikespolitik bygger på övertygelsen om att hållbar fred, säkerhet och utveckling aldrig kan uppnås om halva världens befolkning exkluderas och är ett svar på den diskriminering och systematiska underordning som fortsatt präglar vardagen för otaliga kvinnor och flickor världen över.”

– Ur regeringens skrivelse om Sveriges feministiska utrikespolitik

Världens ”första” feministiska utrikespolitik

När regeringen Löfven tillträdde 2014 tillkännagavs att Sverige skulle bli det första landet i världen att bedriva en feministisk utrikes- och säkerhetspolitik, trots att USA redan 2010 integrerat feminismens grundläggande mål i sin utrikespolitik. I dokumentet The Quadrennial Diplomacy & Development Review (QDDR), som presenterades 2010 av USA:s dåvarande utrikesminister, står att kvinnors och flickors rättigheter och skydd är avgörande för amerikanskt utrikes- och säkerhetspolitik samt att förtryck av kvinnor bidrar till instabilitet som kan undergräva den internationella ordningen och orsaka konflikter med påverkan på USA.⁶

I en rapport från Totalförsvarets forskningsinstitut från 2015 framgår att Sverige saknar en tydlig politisk strategi och ramar för den feministiska utrikespolitiken utan förlitar sig i stället i större utsträckning på uttalanden, debatter och kampanjer. Även om innehållet i Sveriges feministiska utrikespolitik påminner om den amerikanska använder Sverige svagare termer. Medan QDDR beskriver kvinnor som förtryckta beskriver Sverige enbart kvinnor som diskriminerade. Begreppet *diskriminering* innebär att människor har rättigheter som inte respekteras av olika skäl, medan den mer kraftfulla termen *förtryck* signalerar en situation med medveten användning av makt och exploatering, under omständigheter där vissa grupper inte tillskrivs rättigheter.⁷

Ambitiösa, men diffusa, mål

Regeringens handlingsplan för feministisk utrikespolitik 2019–2022 och inriktning för arbetet 2020 målar upp stora mål för den feministiska utrikespolitik men utelämnar beskrivning av vad som är rimligt samt vilka mål som ska uppnås. Den feministiska delen av utrikespolitiken ska därutöver även ingå helt i ordinarie verksamhet, det finns med andra ord inga avsatta medel specifikt för de feministiska delarna. Målen innehåller ofta vaga formuleringar om att ”verka för” eller ”sträva mot”.

⁶ Leading Through Civilian Power, The First Quadrennial Diplomacy & Development Review, 2010, s.152.

⁷ Totalförsvarets forskningsinstitut, Strategisk utblick 6, 2015, s.36–37.

Ett tydligt exempel på problematiken som detta medför är när handlingsplanen framhåller att utrikesförvaltningen ska intensifiera sitt arbete för att stärka kvinnans rätt till sin egen kropp, men resultatet blir ett informationsprojekt med Belgien och Danmark av civilsamhälleskaraktär (She Decides). Ett annat är målet att Sverige ska vara ”den globalt starkaste rösten för jämställdhet” samtidigt som Sverige röstade för att Saudiarabien skulle väljas in i FN:s kvinnokommission 2017.⁸

Avsaknaden av tydliga mål framgår även av regeringens skrivelse från oktober 2019 om Sveriges feministiska utrikespolitik, som beskriver arbetet för jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter genom de utrikespolitiska verktyg regeringen har att förfoga över.

Skrivelsen lyfter förvisso att stödet för kvinnliga parlamentariker och entreprenörer ökat, att mer resurser har tillsatts för ökad jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter, att den feministiska utrikespolitiken bidragit till en förändring av strukturer och arbetssätt, att klimatarbetet tar större hänsyn till mäns och kvinnors olika behov samt att länder inte längre kan bortse från att tullar och andra villkor för handel kan vara ojämsställda. Uteslutande lyfter dock rapporten områden vars resultat varken kan mätas eller verifieras, men än viktigare är vad rapporten helt utlämnar: den systematiska underordning som fortsatt präglar vardagen för otaliga kvinnor och flickor världen över.

Iranska kvinnor har gjort betydande uppoffringar för att få sina grundläggande mänskliga rättigheter erkända, men regimen fortsätter att göra allt i sin makt för att förtrycka dessa försök till självbestämmande över sina egna kroppar och liv. Det kan omöjligen ha undgått regeringen att den iranska regimen utövar ett brutalt och icke-humant förtryck mot kvinnor och flickor i landet. Trots detta har regeringen aktivt valt att närma sig den iranska regimen, exempelvis genom ett tydligt välkomnande av dess utrikesminister till Stockholm under hösten 2019.

Ej heller Saudiarabien eller andra islamistiska regimer kritiseras eller fördöms. Faktum är att det enda landet som får tydlig kritik är USA – det land som var först i världen med att integrera tydliga feministiska mål i utrikespolitiken – på basis av att landet valt att upphöra med ekonomiskt stöd till civilsamhällesorganisationer som verkar för abort. Det finns dock ingen åtgärdsplan för detta eller inplanerade överläggningar med företrädare för Trumpadministrationen inom området.

Skrivelsen visar på att regeringen har använt två typer av verktyg för utrikespolitiken: symbolpolitiska åtgärder samt ett omfattande ekonomiskt och institutionellt stöd, men utan repressiva åtgärder för länder som motverkar arbetet för kvinnors rättigheter.

⁸ <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sverige-godkande-saudiarabien-i-fn-s-kvinnokommission>

Bristande uppföljning och utvärdering

Diffusa mål, en avsaknad av mätbara resultat och bristande kritik mot länder som systematiskt diskriminerar och förtrycker kvinnor och flickor är tydliga tecken på att den feministiska utrikespolitiken inte haft någon större inverkan för att stärka kvinnors och flickors rättigheter på ett globalt plan. Resultaten som har redovisats handlar primärt om rapporter om mänskliga rättigheter, att bistå brottsoffer, stötta människorättsförsvarare eller skjuta till pengar för att uppnå färre oönskade graviditeter. Resultat som skådats även under tidigare regeringar och med svårighet kan kopplas till just den nya, feministiska, utrikespolitiken.

Migrationspolitik

”Regeringen arbetar för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen inom alla politikområden, inklusive inom migrationspolitiken. I den nyligen reviderade förordningen med instruktion för Migrationsverket slår regeringen t.ex. fast att Migrationsverket ska jämställdhetsintegrera och utforma verksamheten så att jämställda villkor för kvinnor och män uppnås. [...] Regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté som ska titta på den framtida svenska migrationspolitiken. I det arbetet finns jämställdhetsperspektivet givetvis med.”

– Morgan Johansson, justitie- och migrationsminister

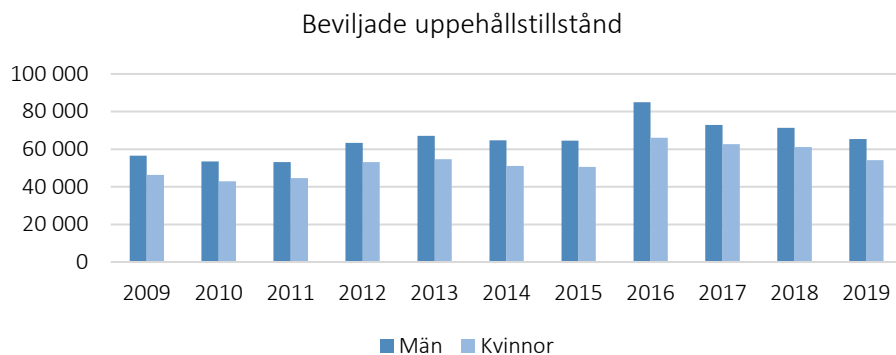
Regeringens mandatperioder har präglats av debatten om migration och integration, inte minst i samband med det höga antalet ensamkommande som anlände under 2015. Migrationspolitiken påverkar jämställdhetspolitiken i den utsträckning att asylmigrationen till Sverige till stor del har bestått av män, vilket påverkar könsbalansen men även den fördelningen av ekonomiskt stöd och internationellt bistånd.

Hanteringen av flyktingvågen 2015 har sedan tidigare kartlagts med inriktning på myndigheternas och civilsamhällets mottagande av människorna som kom. Medan utredningen visar på brister i kunskap och beredning och har lett till lärdomar som minskat antalet asylsökande, om än till relativt höga nivåer jämfört med närliggande länder, har jämställdhetsperspektivet utelämnats.⁹ Migrationen till Sverige visar vid en överblick på markanta skillnader mellan män och kvinnor för i stort sett samtliga åldersgrupper. Det här avsnittet riktar därför in sig specifikt på könsskillnaderna för åren 2009–2019.

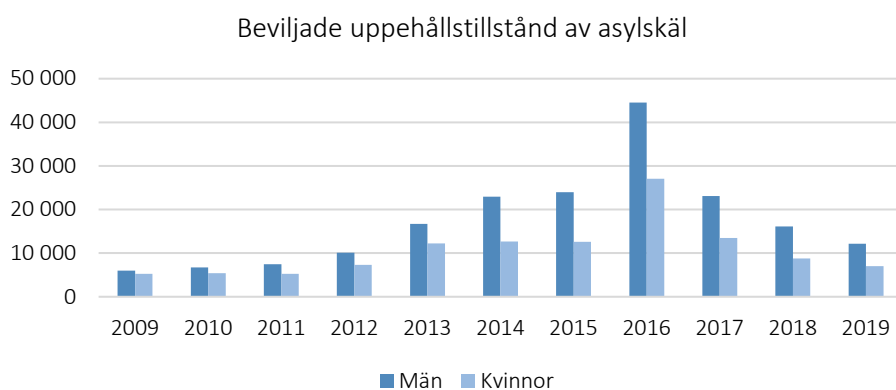
Män tilldelas uppehållstillstånd i större utsträckning än kvinnor

Under perioden 2015–2019 beviljades totalt 653 801 uppehållstillstånd. Av dem har 55 procent tilldelats män. Skillnaden är större för beviljade uppehållstillstånd för asyl där männen utgör 64 procent av beviljade uppehållstillstånd för samma period, medan kvinnor utgör en större andel av beviljade tillstånd för nyetablerad anknytning. Sedan 2009 har män beviljats 130 451 fler uppehållstillstånd än kvinnor, varav 72 704 har varit asyltillstånd.

⁹ Statens offentliga utredningar, Att ta emot människor på flykt (SOU 2017:12).

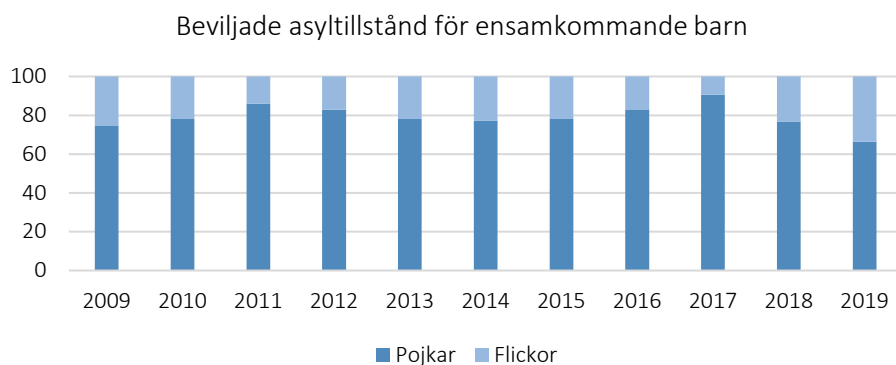

Figur 12. Antal beviljade uppehållstillstånd 2009–2019 fördelat efter kön. Källa: SCB.

Figur 13. Antal beviljade uppehållstillstånd av asylskäl 2009–2019 fördelat efter kön. Källa: SCB.

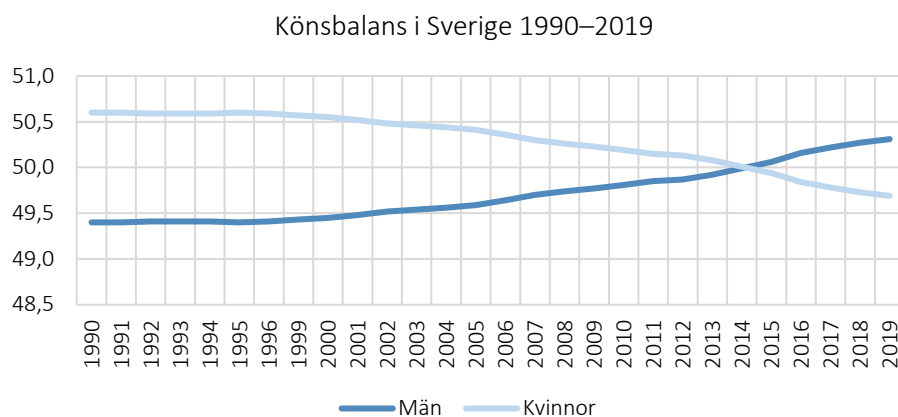
Den största skillnaden finns emellertid gällande beviljad asyl för ensamkommande barn. Under perioden 2015–2019 har pojkar tilldelats 84 procent av alla asyltillstånd.

Figur 14. Beviljade asyltillstånd för ensamkommande barn 2009–2019 fördelat efter kön, andel i procent. Källa: SCB.

Snedfördelningen av uppehållstillstånd påverkar könsbalansen

Det finns tillförlitliga källor över könsfördelningen i Sverige sedan 1749 som visar på att kvinnor normalt utgör en majoritet av befolkningen. Sedan 00-talet har dock andelen kvinnor minskat och 2015 utgjorde männen för första gången en majoritet av befolkningen.

Figur 15. Könsbalans i Sverige 1990–2019, andel i procent. Källa: SCB.

SCB förutspår att mansöverskottet kommer att fortsätta öka i takt med att skillnaden i medellivslängd mellan män och kvinnor minskar, men på kort sikt beror överskottet på att det – framförallt på senare år – är fler män än kvinnor som har invandrat till Sverige.¹⁰

Sverige har sedan tidigare haft ett överskott av pojkar i de yngre åldersgrupperna. Detta har förstärkts kraftigt till följd av det stora antalet ensamkommande i åldern 0–17 år som anlät under perioden 2015–2019, där cirka 90 procent har varit pojkar.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal män per 100 kvinnor (16–24 år)	106,3	106,9	108,1	108,9	109,6	110,3

Figur 16. Antal män per 100 kvinnor (16–24 år) 2014–2019. Källa: SCB.

Sett till enskilda åldersgrupper är överrepresentationen än högre, bland 20-åringar år 2019 gick det exempelvis 123,2 män per 100 kvinnor. Studier har visat att könsförhållanden korrelerar med våld och egendoms kriminalitet – ju högre

¹⁰ SCB, Sveriges framtida befolkning 2019–2070, s.6.

könsgrad, desto högre är brottsgraden. Det har även visats på en koppling mellan könsförhållanden och uppkomsten av våldsamma kriminella gäng.¹¹

Regeringen har överlåtit det breda jämställdhetsperspektivet i migrationen till riksdagen

Regeringen tillsatte utvecklingsprogrammet för Jämställdhetsintegrering i myndigheter, JiM, som innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska finnas med och beaktas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla processer. Sedan den 1 januari 2018 har Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag från regeringen att stödja myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering.

Statskontoret utvärderade programmet i september 2019. För Migrationsverkets del konstateras att myndigheten till viss del förändrat sitt sätt att utreda asylskäl. Tidigare kallades kvinnorna i familjen in efter mannen för att komplettera hans asylberättelse. I dag utreder Migrationsverket i högre grad kvinnornas individuella asylskäl. Myndigheten har också börjat tillämpa principen att alla vuxna ska få ett eget bankkort, i stället för som tidigare ett per familj som utfärdades till mannen.¹² Det förändrade arbetsättet har dock inte påverkat fördelningen av uppehållstillstånd mellan män och kvinnor.

Framtida förslag som skulle kunna påverka könsfördelningen av asyl- och uppehållstillståndsärenden har regeringen överlåtit till den parlamentariska kommitté som ska se över den framtida svenska migrationspolitiken. I oktober 2019 konstaterade justitie- och migrationsminister Morgan Johansson att: "Om förslagen som kommittén tar fram har betydelse för jämställdheten mellan kvinnor och män, ska dessa konsekvenser anges liksom hur förslagen påverkar de jämställdhetspolitiska målen."¹³

¹¹ <https://www.politico.eu/article/europes-man-problem/>.

¹² Statskontoret, Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter (2019:14), s.25.

¹³ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skriftlig-fraga/jamstalld-migration_H711156.

Slutsatser

Regeringens jämställdhetspolitik bygger på det övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Utifrån detta har arbetet, reformerna och utvecklingen inom de fyra områden som anses ha störst påverkan på målet, både nationellt och internationellt, utvärderats.

Det saknas en tydlig definition av vad en feministisk politik innebär. Slutsatserna utgår från innebörden att utvecklingen ska visa på, och reformerna ska leda till, minskade skillnader mellan män och kvinnor.

Inom flera områden har kvinnors position försvagats

Regeringens, av Centerpartiet och Liberalerna stödda, ekonomiska politik har inneburit att både män och kvinnor i snitt har fått ökad disponibel inkomst, 6 500 respektive 6 200 kronor per år, men har även inneburit att skillnaden mellan män och kvinnor ökat. Med detta i åtanke har kvinnornas position i förhållande till männen marginellt försvagats.

Medan den ekonomiska politiken inneburit ökad disponibel inkomst och ökad ekonomisk ojämlikhet visar utvecklingen inom utsatthet och otrygghet på minskad trygghet och ökad ojämlikhet. Andelen kvinnor som, under Stefan Löfvens tid vid makten, uppges att de har blivit utsatta för brott eller känner sig otrygga har ökat, både totalt och i förhållande till ökningen bland männen. Detta är särskilt framträdande bland sexualbrotten.

Otydliga mål försvårar uppföljning

Inom vissa områden saknar regeringen mål för den feministiska politiken, exempelvis inom den ekonomiska politiken eller migrationspolitiken – där jämställdhetsaspekten först finns med i den parlamentariska kommitté som regeringen tillsatt för att se över framtida svensk migrationspolitik. Inom andra områden finns det mål, men utformade på ett sätt som omöjliggör uppföljning. Den feministiska utrikespolitiken är ett tydligt exempel, där samtliga mål i Utrikesförvaltningens handlingsplan kan anses vara uppfyllda eller ouppfyllda beroende på vilken värdering man lägger i orden.

Konsekvensen blir att arbetsmetoderna inte utvärderas eller förändras trots att det finns tecken på att utvecklingen går åt fel håll då utvärderingen sker gentemot de uppställda, otydliga, målen.

Fortsatt uppförsbacke

Regeringens planerade ekonomiska reformer är kända genom januariavtalet och kommer inte påverka inkomstskillnaden mellan män och kvinnor i större utsträckning. Tillsammans med de svårigheter som råder inom rättsväsendet med att bygga ut fler anstaltsplatser och att anställa fler poliser samt den stora könsobalansen bland yngre föreligger det en stor risk för fortsatt negativ utveckling.

Sammantaget går det att konstatera att regeringen, inom de områden som rapporten har avhandlat, är längre ifrån ett scenario där män och kvinnor har samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet samt samma ekonomiska självständighet än när den tillträdde.